

BLOG BROJ: 26

AKTUELNA VANJSKA POLITIKA
II GODINA IZDANJA

RUSKI UTJECAJ NA NATO INTEGRACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

AUTORICA: LEJLA DAUTBAŠIĆ
APRIL 2022.

Program: Aktuelna vanjska politika

Aktuelna vanjska politika je platforma namijenjena mladim aktivistima/kinjama za izradu i objavu kratkih online članaka u različitim formatima (analiza, blog, policy brief i sl.) o aktuelnim temama iz sfere vanjske politike usmjerene ka ili vođene od strane BiH. Platforma je prostor gdje mladi mogu da kreiraju sopstveni sadržaj, razvijaju svoju ekspertizu i dobiju prostor u javnosti.

Više informacija na: www.fes.ba i www.vpi.ba

Impressum

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) | ured u BiH
Kupreška 20, 71 000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Odgovorni: Dr. Peter Hurrelbrink
Tel.: +387 33 722 010
Fax: +387 33 613 505
e-mail: fes@fes.ba
www.fes.ba
DTP: Adisa Ošijan
Naslovnica: Korišteni dizajn ilustracije od Starline - Freepik.com
Publikaciju možete naručiti na e-mail: fes@fes.ba. Stavovi, mišljenja i zaključci u ovoj publikaciji ne moraju nužno odražavati stavove Friedrich-Ebert-Stiftung. Friedrich-Ebert-Stiftung ne garantuje za tačnost podataka koji su izneseni u publikaciji.

Sva prava zadržana od Friedrich-Ebert-Stiftung.

U partnerstvu sa:
Vanjskopolitička inicijativa BH

KERIĆ, AZRA
Aktuelna vanjska politika: "Ruski utjecaj na NATO integracije Bosne i Hercegovine" / Lejla Dautbašić
- Sarajevo : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2022. - 4 str.
A4 format

Ruski utjecaj na NATO integracije Bosne i Hercegovine

Autorica: Lejla Dautbašić

Povratak realpolitike na političku pozornicu svijeta značio je i buđenje aveti prošlosti na jednoj od najneutralgicnijih tački svijeta, Balkanu, pogotovo u Bosni i Hercegovini. Međutim, agresija Rusije na Ukrajinu nije samo stvorila nove podjele i donijela nove probleme, već je stavila pod lupu postojeće antagonizme u BiH. Rusija je, [po mišljenju analitičara](#), napala Ukrajinu prvenstveno kako bi je udaljila od članstva u Sjevernoatlantskom savezu (NATO) i Evropskoj uniji (EU), a BiH, makar deklarativno, sa Ukrajinom dijeli iste snove koji se tiču euroatlantskih integracija. Postoji tu još nekoliko sličnosti. Kao što Ukrajina na istoku graniči sa Rusijom, BiH, također, na istoku graniči sa državom u kojoj dominira anti-NATO narativ. Srbiju veliki broj građana BiH smatra maticom, baš kao što je i Rusija matica za veliki broj građana koji živi na istoku Ukrajine. Nemoguće je zanemariti i [tradicionalno rusofilstvo](#) u Srbiji.

Sve ove sličnosti su samo dodatno podgrijale strasti na bosanskohercegovačkoj političkoj sceni, ali i naglasile pitanje pristupanja BiH NATO paktu. Za BiH je ovo samo intenziviranje i nastavak krize koja je počela 2017. godine kada je, na insistiranje Milorada Dodika, tadašnjeg predsjednika Republike Srpske, a sadašnjeg člana predsjedništva BiH, Narodna skupština Republike Srpske usvojila [Rezoluciju o zaštiti ustavnog poretka i proglašenju vojne neutralnosti Republike Srpske](#). U navedenom dokumentu u Članu 5. stoji:

(...) Narodna skupština Republike Srpske donosi odluku o proglašenju vojne neutralnosti Republike Srpske u odnosu na postojeće vojne saveze do eventualnog raspisivanja referenduma u Republici Srpskoj na kome bi se donijela konačna odluka o tom pitanju.

Ovim je na entitetskom nivou odbačena mogućnost da BiH postane članica NATO, unatoč tome što se

takav stav protivi [Zakonu o odbrani BiH](#) i [Strategiji vanjske politike](#) u kojima je prijem Bosne i Hercegovine u članstvo NATO-a jedan od državnih ciljeva. Dakle, po pitanju pristupa NATO paktu, u BiH je [prisutna polarizacija na političkoj sceni](#).

NEJEDINSTVO BIH

Upravo podjela vlasti po etnonacionalnom osnovu i različite struje su u velikoj mjeri kreirale politike i političke stavove u Bosni i Hercegovini. BiH je, kao država, rijetko imala ujedinen stav prema političkim i društvenim pitanjima, kako svjetskim, tako i regionalnim. Domaće vlasti nisu jedinstvene ni kada su u pitanju unutrašnji problemi. Implementacija izbornih rezultata nakon Općih izbora održanih 2018. godine, kasnila je skoro godinu dana zbog neslaganja na državnom nivou. [Član Predsjedništva Milorad Dodik se nije slagao sa slanjem u sjedište NATO-a prvog Godišnjeg nacionalnog programa \(ANP\) kako bi se aktivirao Akcijski plan za članstvo \(MAP\), dok su Komšić i Džaferović, kao druga dva člana predsjedništva, podržavali ANP](#). U sukobu Ukrajine i Rusije, [Bosna i Hercegovina nije uputila zvanični stav](#), zbog unutrašnjih nesuglasica članova Predsjedništva BiH, već se pozvala na [stav iz 2014. godine](#). Njime se se osuđuje nezakonita aneksija Krima i nelegitimni referendum.

Na sjednici održanoj 2. marta, član predsjedništva ispred srpskog naroda, Milorad Dodik, zauzeo je neutralan stav prema Rusiji što nije bilo podržano od strane druga dva člana predsjedništva, Šefika Džaferovića i Željka Komšića, koji su osudili ruski napad na Ukrajinu. Nakon toga, Milorad Dodik je napustio sjednicu, što jasno ukazuje na probleme vezane za stav prema pomenutom sukobu. Upravo ovaj događaj pokazuje slabost i fragilnost sistema Bosne i Hercegovine. S druge strane, zastupnica stranke SNSD u BiH, Dušanka Majkić, oglasila se preko Twittera, gdje je navela kako će "Moskva reagovati" ako BiH postane dijelom NATO-a, što ukazuje na to da pojedini akteri bh. politike podržavaju rusko viđenje da BiH ne bi trebala biti član NATO saveza.

RUSKI UTJECAJ NA BIH

Na osnovu političkog djelovanja Milorada Dodika, kao i na osnovu [izjava](#) pojedinih političara iz RS-a, [Rusija je itekako prisutna u bh. politici](#), i utječe na politička i društvena dešavanja u državi. Postoje mnoge situacije kada je Rusija utjecala na dešavanja u BiH, što je kreiralo, kako vanjsku, tako i unutrašnju politiku BiH. [Rusija je stavila veto na usvajanje UN-ove rezolucije o Srebrenici](#), te na taj način negirala genocid kojeg su i Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i Međunarodni sud pravde proglasili takvim na osnovu mnogobrojnih dokaza. Nesebično [Rusija godinama daje podršku Dodiku](#). On je krajem 2021. godine posjetio Putina u Moskvi, [gdje je izjavio da Putin i Rusija poznaju bh. političku situaciju](#) i da podržavaju Republiku Srpsku, te da je sretan što je tako jaka sila podrška Republici Srpskoj. Također, krajem 2020. godine, članovi predsjedništva, [Komšić i Džaferović, su odbili sastanak sa Sergejem Lavrovom](#), ministrom vanjskih poslova Ruske Federacije, zbog nepoštivanja bh. institucija i države, dok je Dodik pristao da se sastane i razgovara o BiH sa fokusom na Republiku Srpsku. Uz to, ruski ambasador [Igor Kalabuhov izjavio je da bi Rusija](#) reagovala ako bi BiH postala članom NATO-a. Razlog tome je što neujedinjen stav članova predsjedništva ne bi zadovoljio nacionalne interese sva tri naroda u BiH, [a Rusija, koja ima jaču vezu sa srpskim narodom kroz blizak odnos sa Republikom Srpskom](#), ne može dozvoliti zanemarivanje nacionalnog interesa.

Prije napada Rusije na Ukrajinu, ruski predstavnici su otvoreno upućivali prijetnje Ukrajini, ukoliko bi se pridružili NATO savezu. [Rusija je jasno zahtjevala u dokumentu](#) potpisanom sa Sjedinjenim Američkim Državama, da se SAD pridruži zabrani pridruživanja bivših sovjetskih država NATO savezu. Očito je da [Rusija ne želi prisustvo NATO saveza](#) niti bilo kakve države koja je vođena vrijednostima nametnutim od strane SAD-a, jer je to politička i ideološka prijetnja za ovu zemlju. Historijski gledano, od raspada Sovjetskog Saveza, Rusija ima zategnut odnos sa SAD-om i sa Evropom. Zbog gubitka u Hladnom ratu,

[Rusija ima ideološki i vrijednosni otpor prema zapadu, što i danas kreira vanjsku politiku Rusije. Ukrajina je u Sovjetskom Savezu bila jedna od bitnijih država, a Rusi smatraju da su Ukrajinci i Rusi jedan narod](#), pa bilo kakvo pominjanje NATO saveza i njihovo prisustvo u Ukrajini, diže uzbunu u Rusiji. Putin je protiv "moderne Ukrajine" koja se priklanja zapadu, i koja postaje velika prijetnja Rusiji, jer je Ukrajina geografski granica između Rusije i zapada. [Putin ovaj rat vidi kao borbu protiv ekstremista](#).

U ranije pomenutom dokumentu, Rusija spominje i da su protiv formiranja vojnih baza ili bilo kakve vojne saradnje bivših sovjetskih država, koje nisu već u NATO-u, sa NATO savezom. Ovaj potez, kao i mnoge druge otvorene prijetnje Rusije ka Ukrajini, bili su samo uvertira za novonastali sukob. Otvorene prijetnje ka BiH ne slute na dobro, imajući na umu šta je Rusija spremna uraditi zbog ideoloških, ali i političkih interesa.

PRISUSTVO ZAPADA NA TERITORIJI BIH

S druge strane, upravo zbog dešavanja u Ukrajini, zapad je reagovao i na teritoriji BiH. U prvoj sedmici marta je [500 vojnika EUFOR-a stiglo u BiH](#). Na zvaničnom [Twitter profilu objavljeno je da je razlog dolaska](#) moguće narušavanje sigurnosne situacije u BiH. Upravo ovaj potez može biti alarmirajući za Rusiju. Stav prema brojčanom rastu EUFOR-ovih trupa u BiH možda i najbolje oslikava političku, ideološku i društvenu podjeljenost ove države. Dominantan [narativ medija sa sjedištem u RS-u](#) je da su ove trupe nepotrebne i na njih se nerijetko gleda kroz prizmu bombardovanja Srbije i srpskih položaja u BiH tokom rata 90-ih. Simptomatično je i da je [javni servis RS-a tokom prvih dana agresije Rusije na Ukrajinu prikazivao dokumentarne filmove o Vladimiru Putinu](#) u kojima se o istom govori na pozitivan način. Sa druge strane, u Federaciji Bosne i Hercegovine, ne postoji ovakav tip neprijateljstva prema EUFOR-u. Politički predstavnici građana u FBiH na povećavanje broja [vojnika EUFOR-a gledaju pozitivno](#).

POGLED SUSJEDNIH DRŽAVA NA SITUACIJU

Početkom marta 2022., predsjednica Kosova, [Vjosa Osmani, je pozvala NATO da ubrza](#) proces članstva BiH i Kosova u Organizaciju zbog sigurnosnih razloga. Njen argument je da se rat iz Ukrajine može vrlo lako preliti na Balkanski poluotok te da je ključno da BiH i Kosovo postanu dijelom NATO-a. Uz to, predsjednik Hrvatske, [Zoran Milanović, podržao je prijedlog da se proces pridruživanja](#) BiH i Kosova Evropskoj uniji ubrza. Susjedne države su osudile Dodika i njegove pro-ruske ideje, a za BiH je jako bitno da pro-ruski narativ ne preovlada.

Veoma je bitno spomenuti da je u septembru 2020. godine, u javnosti [promovisana ideja "srpski svet", koja je kao nekadašnji](#) pan-germanizam, ideja na kojoj je Adolf Hitler zasnovao svoju ideologiju sa ciljem da spoji njemački narod. Ova ideja je također slična "Velikoj Srbiji", ideji staroj skoro 200 godina, a koja je poslužila kao ideološka podloga Slobodanu Miloševiću za ratove 1990-ih godina. Aleksandar Vulin, koji je takozvani kreator ideje srpskog sveta, a nerijetko ga smatraju ["trbuhozborcem"](#) predsjednika Srbije Aleksandra Vučića, [izjavio je da bi se teritorij, kojeg naseljava srpski narod, trebao ujediniti, i da je to glavni i najveći zadatak aktualne generacije političara u Srbiji.](#) Možda rat u Ukrajini bude početna tačka i inspiracija za potencijalno ujedinjenje srpskog svijeta, kojem je polazna tačka Bosna i Hercegovina. Takva ideja je slična Putinovoj ideji ["ruski svet"](#), koja bi ujedinila rusko društvo na postsovjetskoj teritoriji, ono što je uzrok aneksije Krima, i rata u Ukrajini.

Zaključak

Teritorija na kojoj se nalazi BiH u prošlosti je graničila sa „drugim svjetovima“. Nakon podjele Rimskog carstva na istočno i zapadno ova teritorija je ostala najistočnija zapadna tačka. Bivajući zapad istoka i istok zapada, ljudi koji su živjeli na ovoj teritoriji su doživjeli brojne sukobe, ratove i nesreće. Bosna i Hercegovina je sada u opasnosti da se Istok i Zapad

suoče direktno na njenoj teritoriji. Nemoguće je dokazati da su potezi Milorada Dodika instruisani direktno iz Moskve, međutim, nema sumnje da su njegovi potezi u ruskom interesu, što nakon početka agresije Rusije na Ukrajinu pali crveni alarm. Rusija je prisutna u BiH politici već dugo godina, te održava blisku vezu sa bh. entitetom Republikom Srpskom. Zbog prijateljskih odnosa sa RS-om, Rusija, zbog svojih ličnih razloga, ne dozvoljava NATO na prostoru BiH, i iako javno izjavljuju da ne žele da se miješaju u pitanje da li BiH treba ući u NATO savez, protiv su toga. Građani BiH su u strahu od ruske reakcije ako bi BiH bila bliže ulasku u NATO savez, kao i samom učlanjenju u Savez. Još uvijek je nejasno šta će sukob između Ukrajine i Rusije donijeti na teritorij Bosne i Hercegovine, ali upravo ova nesigurnost koja je u zraku, ne unosi nadu u državljane BiH da će biti bolje, niti da neće biti novog rata.